

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/342/2021
Identifikačné číslo spisu: 1516202357
Dátum vydania rozhodnutia: 20.04.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:1516202357.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Poľnohospodárska Pôda s.r.o., so sídlom v Bratislave, Sibírska 55, IČO: 44 138 369, zastúpenej LawService, s.r.o., advokátskou kanceláriou, so sídlom vo Zvolene, Stráž 223, IČO: 36 861 723, proti žalovanej Y. R., bývajúcej v R., N. J. XXX/X, zastúpenej Advokáti Heinrich s.r.o., advokátskou kanceláriou, so sídlom v Nitre, Skautská 12, IČO: 36 865 966, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 9C/128/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 27. mája 2021 sp. zn. 8Co/219/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná má voči žalobkyni nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 28. mája 2019, č. k. 9C/128/2016-272 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa voči žalovanej v zmysle pripustenej zmeny žaloby domáhala určenia, že bola výlučnou vlastníčkou pozemku registra "C" v katastrálnom území R., obec R., okres N. s parc. č. XXXX/X, orná pôda o výmere 2.735 m² ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení z 18. augusta 2016 Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky, č. OU-NR-OVBP2-2016/032185-53 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy zo dňa 10. októbra 2016, č. 24929/B624-SV/64203/To (ďalej aj „predmetná nehnuteľnosť“, „nehnuteľnosť“) a o trovách konania rozhodol tak, že žalovaná má voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na § 137 písm. c/, § 228 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), § 132 ods. 1, § 133 ods. 2, § 575 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 6 ods. 6 zákona č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov a § 3 ods. 5, 7 zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov. Podľa súdu v danej veci

má žalobkyňa naliehavý právny záujem na určení, pretože jej bolo známe, že do úschovy na súde bola na základe rozhodnutia správneho orgánu zložená časť náhrady za vyvlastnenie sporného pozemku podľa § 6 ods. 6 zákona č. 282/2015 Z.z. Táto náhrada bola súdom prijatá, nebola doposiaľ vyplatená a preto žalobkyňa nemôže žalovať o plnenie, určenie jej príjemcu je závislé od výsledku tohto konania. Súd tiež dospel k názoru, že žalovaná je v tomto spore pasívne vecne legitimovaná, keďže žalobkyňa navrhla, aby do katastra nehnuteľností bola zapísaná poznámka o tomto súdnom konaní a výrok o určení vecného práva k tejto nehnuteľnosti by bol záväzný podľa § 228 ods. 2 CSP aj pre tretie osoby.

1.2. Vykonaným dokazovaním a to najmä predloženými listinnými dôkazmi mal súd za preukázané, že rozhodnutie správneho orgánu o povolení vkladu vlastníckeho práva v prospech žalobkyne na základe spornej kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a žalovanou dňa 15. júna 2015 bolo po vyhovení protestu prokurátora právoplatne zrušené. Toto rozhodnutie bolo preskúmané v odvolacom konaní, jeho zákonnosť bola preskúmaná v konaní na správnom súde a aktuálne je predmetom konania na kasačnom súde. V konaní nebolo sporné a bolo aj všeobecne známe, že pred ďalším rozhodnutím správneho orgánu o návrhu na vklad vlastníckeho práva na základe tejto kúpnej zmluvy vzniklo štátu predkupné právo k spornému pozemku a to priamo zo zákona dňom schválenia návrhu na vydanie osvedčenia o významnej investícii vládou 8. júla 2015. Zmluvná voľnosť žalovanej ako vlastníka tohto pozemku, ku ktorému sa viazalo predkupné právo štátu podľa § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z.z. sa tým priamo zo zákona obmedzila a žalovaná bola povinná ponúknuť pozemok prednostne štátu, čo aj urobila. Kasačný súd v obdobných veciach už konštatoval, že v prípade ak po uzavretí kúpnej zmluvy a pred rozhodnutím správneho orgánu o návrhu na vklad vlastníckeho práva vzniklo štátu predkupné právo, je správny orgán povinný na toto predkupné právo prihliadať. Uvedená skutočnosť nespôsobuje neplatnosť zmluvy, ale bráni jej realizácii a tým nastáva dodatočná nemožnosť dohodnutého plnenia. Pretože plnenie dohodnuté v kúpnej zmluve zo dňa 15. júna 2015 sa stalo po vzniku záväzku nemožným, povinnosť žalovanej plniť tak zanikla podľa § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka a tým zanikol aj tento záväzok. Pretože záväzok zo spornej kúpnej zmluvy zanikol pred rozhodnutím správneho orgánu o návrhu žalobkyne na vklad vlastníckeho práva v jeho prospech na základe tejto kúpnej zmluvy, nemohla žalobkyňa na základe tejto zmluvy nikdy nadobudnúť vlastnícke právo k spornému pozemku a tak nemôže byť vlastníkom ani ku dňu vyvlastnenia tohto pozemku. S poukazom na uvedené súd žalobu zamietol a ďalšími námietkami strán sporu sa z dôvodu hospodárnosti nezaoberal.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“), na odvolanie žalobkyne, rozsudkom z 27. mája 2021 sp. zn. 8Co/219/2019 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej priznal voči žalobkyňi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %, o výške ktorého rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozhodnutia.

2.1. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, dospel k záveru, že súd prvej inštancie zistil skutkový stav, avšak odvolací súd na rozdiel od právneho názoru vysloveného súdom prvej inštancie, dospel k záveru, že žalobkyňa nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem, čo má za následok zamietnutie žaloby, tak ako správne rozhodol prvoinštančný súd, a preto nebolo potrebné, aby súd prvej inštancie vec ďalej právne posudzoval. Naliehavý právny záujem na určení práva vyplýva z právneho predpisu, ak právny predpis určitú osobu oprávňuje alebo jej ukladá podať bližšie špecifikovanú určovaciu žalobu (napr. Zákon o konkurze a vyrovnaní, Zákoník práce, Exekučný poriadok). Zákon č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov, neobsahuje žiadne zákonné (výslovné) zmocnenie alebo oprávnenie na podanie určovacej žaloby. Zákon len v § 14 ods. 2 veta tretia odkazuje na možnosť podania žaloby na preskúmanie výroku podľa § 13 ods. 3 v súdnom konaní (o náhrade za vyvlastnenie), teda nie na podanie žaloby riešiacej otázku vlastníckeho práva k predmetu vyvlastnenia. V nadväznosti na uvedený výklad sa potom odvolací súd po prejednaní veci nemohol stotožniť s právnym názorom súdu prvej inštancie o preukázaní naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určení vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia, teda na deklarovaní vlastníckeho stavu k nehnuteľnosti do minulosti. Nejde o žalobu, ktorá rieši aktuálnu otázku a príkladmo poukázal na rozdiely v prípade žaloby na určenie, že vec patrí do dedičstva.

2.2. Okrem uvedeného odvolací súd poukázal na to, že z rozhodovacej činnosti odvolacieho súdu je známe, že uznesením Okresného súdu Nitra zo dňa 26.03.2019 pod č. k. 12U/4/2016-53 súd rozhodol o prijatí zložiteľa spoločnosti MH Invest s. r. o., IČO: 36 724 530 pre príjemcu MH Invest II, s. r. o.,

IČO: 50 021 150 do úschovy sumu 1 682 830,92 Eur. Z toho vyplýva, že zložiteľ zložil zálohu v prospech konkrétneho príjemcu. Z uvedeného vyplýva, že žalobkyňa na danom určení neosvedčila naliehavý právny záujem z tohto dôvodu, pretože sa môže domáhať nároku v konaní o úschovách. Odvolací súd zároveň poukazuje aj na rozhodnutia krajského súdu v obdobných veciach: sp. zn. 6Co 63/2018, sp. zn. 8Co 297/2018, sp. zn. 7Co 133/2018, sp. zn. 25Co 9/2020, sp. zn. 9Co/62/2019, sp. zn. 9Co/65/2019 a 5Co/5/2019, pričom vo všetkých týchto rozhodnutiach boli žaloby zamietnuté pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na danom určení. Odvolací súd sa so závermi uvedenými v týchto rozhodnutiach o nedostatku naliehavého právneho záujmu stotožňuje. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v zmysle § 387 ods. 1 CSP potvrdil, keď žalobkyňa na požadovanom určení nemala naliehavý právny záujem, pričom ďalšími súdom prvej inštancie posudzovanými dôvodmi zamietnutia žaloby sa už odvolací súd nezaoberal, keďže neboli pre rozhodnutie veci podstatné.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, jeho prípustnosť odôvodnila § 420 písm. f/ CSP. Žalobkyňa žiadala zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátiť príslušnému súdu na ďalšie konanie. Žalobkyňa tiež žiadala o odklad právoplatnosti rozsudkov odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie. Namietala, že odvolací súd svoj (arbitrážny) záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu posúdil podľa iných ustanovení zákona ako súd prvej inštancie. Odvolací súd poukázal na všeobecne formulované závery judikatúry, avšak bez akejkoľvek skutkovej spojitosti s posudzovaným prípadom; vôbec sa nezaoberal posúdením konkrétnych skutkových okolností posudzovanej veci. Postupoval nesprávne aj v tom, keď sa nevysporiadal s rozhodnutiami Krajského súdu v Nitre, ktoré zaujali k otázke naliehavého právneho záujmu odlišné stanoviská. Odvolací súd posudzoval vec podľa iných ustanovení (čo sa týka naliehavého právneho záujmu i konštatovania, že na uplatnenie práva na predmet úschovy je iné konanie), než prvoinštančný súd, avšak bez toho, aby sa mohla žalobkyňa k aplikácií týchto ustanovení vyjadriť. Zmenu žaloby by súd nemal posudzovať príliš formalisticky, ale mal by sa snažiť zabezpečiť žalobkyni zákonný prístup k súdu a k prejednaniu jej veci pred ním, pretože v opačnom prípade tu na druhej strane budú figurovať peniaze vložené do úschovy súdu práve z dôvodu spornosti vlastníctva, a na druhej strane bude prijatý záver o nutnosti zamietnutia žaloby pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na určení, kto bol vlastníkom v čase vyvlastnenia. Odvolací súd dospel v obdobných veciach k rôznym právnym záverom ohľadom existencie naliehavého právneho záujmu. Nesprávny procesný postup podľa dovolateľky spočíva jednak v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia tiež v tom, že v dôsledku nesprávneho právneho záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu (spočívajúceho v tvrdení, že predmetom žaloby je určenie vlastníckeho práva do minulosti) bolo porušené právo žalobkyne na spravodlivý proces. Rovnako krajský súd nevytvoril procesný priestor na vyjadrenie k dovtedy nepoužitým ustanoveniam právneho predpisu (naliehavý právny záujem § 137 písm. c/ CSP, konanie o úschovách podľa ustanovení zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimospornového poriadku, ďalej len „CMP“).

4. Žalovaná vo svojom vyjadrení uviedla, že dovolanie podané žalobkyňou je nedôvodné a navrhla ho odmietnuť, resp. zamietnuť a uplatnila si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a

slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu vecí. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f/ CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

12. V dôsledku spomenutej viazanosti (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasívnosť odvolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

13. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435

CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolaťel'a vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolaťel' vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

15. Žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (vid' napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

15.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolaťel'a tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolaťel'kou namietanej procesnej vade.

15.3. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15.4. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

16. Žalobkyňa vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietala nesprávny procesný postup odvolacieho súdu z dôvodu nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia a arbitrárnom závere o nedostatku naliehavého právneho záujmu.

17. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súde musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súde sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v.

Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

18. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESJP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

19. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil právny záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení na strane žalobkyne, čo ho v konečnom dôsledku viedlo k potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby. Okolnosti, ktoré ho viedli k predmetnému právnenému záveru zdôvodnil konkrétne v bodoch 15. až 19. svojho odôvodnenia, v ktorých sa (podľa názoru dovolacieho súdu) dostatočne a preskúmateľne vysporiadal s právne relevantnou argumentáciou a to aj odkazom na názory odvolacieho súdu v obdobných veciach.

19.1. Dovolačný súd navyše pri posudzovaní dôvodnosti všeobecne namietaného porušenia procesných práv dovolateľky nezistil také nedostatky v postupe súdov nižšej inštancie, ktoré by odôvodňovali záver, že ich výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. odôvodnenie rozhodnutia zmätočné. Z obsahu preskúmaného rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

19.2. Skutočnosť, že dovolateľka sa s názorom súdov nižšej inštancie nestotožnila, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP tak nemožno považovať to, že súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky. Žalobkyňa preto neopodstatnene namietala existenciu tejto vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

20. Dovolaateľka vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP ďalej namietala, že v dôsledku nesprávneho právneho záveru odvolacieho súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu, bolo porušené jej právo na spravodlivý proces. Dovolačný súd k tomu uvádza, že už podľa predchádzajúcej procesnej úpravy dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením veci (viď R 54/2012 a tiež 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 7 Cdo 26/2010, 8 ECdo 170/2014). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je ani v súčasnosti (po 1. júli 2016) žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že ani prípadné nesprávne právne posúdenie veci nezakladá dovolateľom tvrdenú vadu zmätočnosti, zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 94/2017, 4 Cdo 47/2017, 5 Cdo 145/2016, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 76/2018, 9 Cdo 86/2020).

21. Napokon dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP žalobkyňa spája s námietkou týkajúcou sa porušenia § 382 CSP odvolacím súdom.

22. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

23. Účelom tohto ustanovenia je predchádzať vydávaniu prekvapivých rozhodnutí. Pri aplikácii tohto ustanovenia odvolací súd vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princíпов právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty. Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu, tzv. manudukčnej povinnosti odvolacieho súdu, jej podstatou je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom, t. j. zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania, čo je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky.

24. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie vychádzajúc pritom z aplikácie iných právnych noriem.

25. Žalobkyňa konkrétne odvolaciu súdu vytýka, že nebola zo strany odvolacieho súdu upozornená (§ 382 CSP) na to, že ňou uplatnený nárok bude odlišne právne posudzovať, čo sa týka nedostatku naliehavého právneho záujmu ako aj k ustanoveniam konania o úschovách podľa CMP. Odvolací súd posudzoval podľa jej názoru vec podľa iných ustanovení, ako súd prvej inštancie bez toho, aby vytvoril procesný priestor na vyjadrenie pre žalobkyňu.

25.1. Podľa názoru dovolacieho súdu, rozsudku odvolacieho súdu nemožno pripisovať vadu „prekvapivosti súdneho rozhodnutia“. Na posudzovaný prípad ohľadom (ne)existencie naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c/ CSP neaplikoval žiadne ustanovenie všeobecného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a bolo pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Navyše žalobkyňa v dovolaní žiadnym spôsobom nekonkretizovala takéto ustanovenie všeobecného právneho predpisu, len „všeobecne poukázala“, že odvolací súd vec posudzoval podľa iných ustanovení čo sa týka naliehavého právneho záujmu než prvoinštančný súd.

25.2. Účelom oznámenia odvolacieho súdu, že mieni použiť iný právny predpis a tým možnosť strany vyjadriť sa k nemu (§ 382 CSP) je zabrániť prekvapivým rozhodnutiam. Súd však počas celého konania majú konať tak, aby z ich úkonov bolo zrejmé, čo sa nimi sleduje.

25.3. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie pritom jasne vyplýva, že súd prvej inštancie sa prioritne zaoberal tým, či žalobkyňa má naliehavý právny záujem na požadovanom určení a následne svoje rozhodnutie založil na právnom závere, že i keď na žalovanom určení naliehavý právny záujem žalobkyne daný je (žalobkyňa sa po pripustení zmeny petitu žaloby domáhala určenia, že bola vlastníčkou nehnuteľností uvedených v petite žalobného návrhu ku dňu vydania rozhodnutia o vyvlastnení, čo v prípade úspechu v tomto konaní by znamenalo, že žalobkyni by vznikol nárok na vyplatenie náhrady za vyvlastnenie, ktorá bola uložená do úschovy na súde), vlastnícke právo k žalovaným nehnuteľnostiam jej ku dňu ich vyvlastnenia nesvedčalo.

25.4. Podľa odvolacieho súdu ale naliehavý právny záujem vo veci daný nie je, nakoľko žalobkyňa žiada určiť vlastnícke právo späť (k okamihu vyvlastnenia), ale žalobou podľa § 137 písm. c/ CSP sa určuje, či tu právo je alebo nie je, a nie to, či tu právo v minulosti bolo, okrem toho aj z dôvodu, že žalobkyňa sa môže domáhať nároku na náhradu za vyvlastnenie v konaní o úschovách.

25.5. Podľa názoru dovolacieho súdu po racionálnom zhodnotení týchto dvoch právnych posúdení súdov nižších inštancií o zamietnutí žaloby, oba súdy zhodne založili svoje rozhodnutia na právnom posudzovaní naliehavého právneho záujmu v zmysle ustanovenia § 137 písm. c/ CSP, t. j. na vec aplikovali rovnaké ustanovenie všeobecného právneho predpisu, i keď z neho vyvodili odlišné právne závery. Tvrdenia žalobkyne, na ktorých založila dovolací dôvod nemožno vyhodnotiť ako opodstatnené. Oba nižšie súdy totiž na vec aplikovali identickú právnu normu (ustanovenie § 137 písm. c/ CSP).

25.6. Z uvedeného tak vyplýva, že nebolo potrebné, aby odvolací súd pristupoval k splneniu tzv. manudukčnej (poučovacej) povinnosti vyplývajúcej z § 382 CSP a odvolacie rozhodnutie nemožno považovať za prekvapivé. K obdobným právnym záverom dospel najvyšší súd aj v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/252/2020 a sp. zn. 7Cdo/164/2021.

26. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je v tejto časti podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, preto dovolanie ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

27. Podľa § 444 ods. 2 CSP, ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa; ustanovenie § 230 tým nie je dotknuté.

27.1. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 2 CSP, a preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (4 Cdo 144/2019, 4 Cdo 108/2019, 9 Cdo 126/2020).

28. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP tak, že úspešnej žalovanej priznal nárok na ich náhradu, keď výsledok dovolacieho konania obdobný jeho zastaveniu zavinila žalobkyňa (§ 256 ods. 1 CSP).

29. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.